

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Management Strategies To Reduce Educational Inequalities In Suratthani Education Sandbox

ปรีตตา วาณิชปกรณ์^{1*} ญาณิศา บุญจิตร² จินัฐตา สอนสังข์³
Paritta Wanitpakorn^{1*} Yanisa Boonchit² Jinatta Sonsang³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Thailand

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author e-mail: 65052503009@student.srp.ac.th

(Received: 15 January 2025, Revised: 30 March 2025, Accepted: 2 April 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษา 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อความลดเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยและพัฒนา มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 346 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และแบบสัมภาษณ์แนวคิดการบริหารสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินกลยุทธ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น ผลวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มี 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษา 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา และผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ทางการศึกษา ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา; ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา; พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ABSTRACT

This objective of this research are as follows: 1)to study the essential needs of educational institution management to reduce educational inequality in schools, 2) to develop educational institution management strategies to reduce educational inequality, and 3) to evaluate educational institution management strategies for reducing educational inequality in schools within the Education Sandbox of Surat Thani Province. This research is research and development. The research was conducted in 3 steps. Step 1 involved studying the essential needs of educational institution management to reduce educational inequality. The sample group consisted of 346 teachers and school administrators, selected through stratified random sampling. The research instruments used were a questionnaire assessing current and desired conditions, and an interview form about school management concepts. Step 2 involved developing educational institution management strategies to reduce educational inequality. The informants were 9 experts, and the research instrument used was a strategy quality assessment form. Step 3 involved evaluating the educational institution management strategies to reduce educational inequality. The sample group consisted of 9 school administrators in the Education Sandbox of Surat Thani Province, selected through purposive sampling. The research instrument used was a strategy evaluation form. Data analysis was conducted using basic statistics, including mean, standard deviation, and needs assessment analysis. The research findings showed that: The development of educational institution management strategies to reduce educational inequality resulted in 4 strategies: 1) educational institution management strategy for access to educational opportunities, 2) enhancing educational quality to increase competitiveness, 3) developing educational institutions into learning organizations, and 4) creating partnership networks for collaborative educational development. The evaluation results of the educational institution management strategies to reduce educational inequality, in terms of accuracy, appropriateness, feasibility, and utility, were at the highest level, with a mean score of 4.60.

Keywords : Educational Institution Management Strategies; Educational Inequality; Education Innovation area

บทนำ

ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) คาดหวังให้คนไทยในอนาคตจะต้องได้รับการพัฒนาเป็นนวัตกรรม นวัตกรรม หรือผู้ประกอบการ ที่มีทักษะสูง แต่ในทางกลับกันก็มีเยาวชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่การจัดการศึกษา ก็ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เป็นแบบออนไลน์ ทำให้เยาวชนบางกลุ่ม ไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา และหลุดออกจากระบบการศึกษา จึงมีหน่วยงานหลายภาคส่วนได้คิดค้นวิธีการบรรเทาปัญหาที่เยาวชนที่หลุดออกจากการศึกษา โดยมีแนวคิดที่จะกระจายอำนาจลงสู่พื้นที่ ให้อิสระแก่พื้นที่ในการบริหารจัดการตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากคนในพื้นที่ จึงเกิดการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้น (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

จากการคาดการณ์แนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 พบว่า แรงงานที่ตลาดแรงงานต้องการได้มีการปรับเปลี่ยน เป็นแรงงานกลุ่มที่มีทักษะอาชีพขั้นสูง จากการสำรวจพบว่ามีผู้ว่างงานสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาที่สุด จำนวน 160,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566) จะเห็นได้ว่าระบบการบริหารการศึกษาของไทย ไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานได้ จึงได้มีการศึกษาวิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียนบางแห่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเอง ไปสู่การเป็นสถานศึกษาแนวใหม่ โดยการปรับการบริหารจัดการระดับโรงเรียน จึงเกิดเป็นข้อเสนอให้มีการปฏิรูปการศึกษาเชิงระบบ ในพื้นที่เฉพาะคือระดับจังหวัด เปิดพื้นที่ให้โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง ประชาคมภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในนวัตกรรมการเรียนรู้ รวมตัวกันเป็นภาคีปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษา ให้อิสระ ปลดข้อจำกัดในระบบการบริหาร ให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น (สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน และชุติมา ชุมพงค์, 2560)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีรับนโยบายจากคณะรัฐมนตรีที่ประกาศกำหนดให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดรับกับความในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 จึงประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เรื่อง สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่อนุหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562)

จากการวิเคราะห์ประเด็นความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการจัดการแก้ไข จึงมีความจำเป็นต้องวางแผนพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ลดการหลุดออกจากระบบการศึกษา เพิ่มให้ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เข้าสู่ระบบการศึกษาได้อย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยการศึกษา
2. ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการบริหารสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา
3. ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
4. หาดัชนีความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มเป้าหมาย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนการดำเนินงาน และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานข้อ 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน

1.2 ขั้นตอนการดำเนินงานข้อ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 95 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 346 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) จากสังกัด และขนาดของสถานศึกษา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็น และสภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สังกัด	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ		รวม	
	ประชากร	กลุ่ม ตย.	ประชากร	กลุ่ม ตย.	ประชากร	กลุ่ม ตย.	ประชากร	กลุ่ม ตย.	ประชากร	กลุ่ม ตย.
สพป.สฎ. 1	71	8	346	39	122	14	83	9	622	70
สพป.สฎ. 2	-	-	217	24	36	4	-	-	253	28
สพป.สฎ. 3	10	1	164	18	66	8	-	-	240	27
สพม. สฎ.ขพ.	13	1	69	8	292	33	423	49	797	91
สช.	44	5	305	35	264	30	367	41	980	111
อปท.	10	1	78	9	44	6	32	3	164	19
รวม	148	16	1,179	133	824	95	905	102	3,056	346

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์แนวคิดการบริหารสถานศึกษา และ 2) แบบสอบถามเรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้สถิติ ดังนี้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

การคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย ในการแปลความหมายไว้ตามแนวคิดการแจกแจงเป็นความถี่ตามระดับคะแนนของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยคำนวณค่าดัชนี Modified Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดทำ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหาร สถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด สุราษฎร์ธานี

ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ ดังนี้ แบบตรวจสอบ คุณภาพกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบกลยุทธ์ด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ด้วยแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์เนื้อหา และแจกแจงความถี่

ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของ สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มเป้าหมาย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ระยะที่ 3 คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 86 คน เลือกมา 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้ แบบประเมินกลยุทธ์ การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินกลยุทธ์ด้วยแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษา พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นกลุ่มสูงมีทั้งหมด 4 ด้าน ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ครูมีบทเรียนออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ($PNI_{Modified} = 0.182$) และในกลุ่มต่ำ มีทั้งหมด 2 ด้าน ซึ่งค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กในชุมชนมีโอกาสได้รับการศึกษาในสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.076$)

ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นกลุ่มสูงมีทั้งหมด 2 ด้าน ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีในการหารายได้เสริม ($PNI_{Modified} = 0.248$) และในกลุ่มต่ำ มีทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ครูมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการขอรับทุนการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกอย่างทั่วถึง ($PNI_{Modified} = 0.147$)

ด้านการหลุดออกจากระบบการศึกษา พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นกลุ่มสูงมีทั้งหมด 2 ด้าน ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีโครงการและกิจกรรมเพื่อหารายได้พิเศษระหว่างเรียนให้ผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.281$) และในกลุ่มต่ำ มีทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนยากจน ($PNI_{Modified} = 0.95$)

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกด้าน 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา

ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการประเมินเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3) ด้านความเป็นไปได้ มีความเป็นไปได้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายกลยุทธ์ พบว่า

กลยุทธ์การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าบริบทของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และด้านการหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยภาพรวมมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา ปัญหาหลักคือปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือน รวมไปถึงสภาพสังคมและครอบครัวที่ไม่มีความอบอุ่น ชุมชนที่อาศัยมีพื้นที่เสี่ยงอาจทำให้ผู้เรียนหันเหความสนใจไปยังสิ่งอื่นทำให้หลุดออกจากระบบการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับอัมพร พินะสา (2566) ได้ศึกษา สาเหตุของการหลุดออกจากระบบการศึกษามีหลายประการ เช่น ความจำเป็นของครอบครัว รายได้ไม่เพียงพอ ปัญหาสุขภาพหรือความพิการ ผลกระทบจากโควิด 19

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยกลยุทธ์ทั้งสิ้น 4 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกด้าน 2) กลยุทธ์ยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) กลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) กลยุทธ์สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา ผลวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การวัด และประเมินผลด้วยข้อสอบไม่ได้ตอบโจทย์ของผู้เรียนที่ขาดปัจจัยด้านทุนทรัพย์ ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา การวัดและประเมินผลด้วยข้อสอบไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 4 เพิ่มโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกระดับและประเภทการศึกษา สถานศึกษาในภูมิภาคและชนบทได้รับการยกระดับคุณภาพการให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาส ทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน และสอดคล้องกับ กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2565) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2566-2570 ที่ว่าจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เมื่อมีพื้นที่นวัตกรรม จะสามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน ความเป็นอิสระในการบริหารงานด้วยตนเอง สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และยั่งยืน

3. ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลวิจัยเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า กลยุทธ์ การสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการดำเนินการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การประสานความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวปฏิบัติในการดำเนินงานร่วมกัน สอดคล้องกับ คณะกรรมการการแก้ไขปัญหาคความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำวุฒิสภา (2565) ได้ศึกษาการจัดโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership) เพื่อการช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการส่งเสริมโรงเรียนร่วมพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษากำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก กำหนดแนวทางปฏิบัติ โดยนำเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม

1.2 ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เอกชน คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ประกอบการเครือข่าย และชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกให้เข้มแข็งนำมาเป็นส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรดำเนินการศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม มากำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

2.2 สถานศึกษาควรดำเนินงานตามแนวทางปฏิบัติของกลยุทธ์ โดยจัดทำโครงการที่เป็นการระดมทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียน โดยนำภาคีเครือข่ายเข้ามาเป็นร่วมในการดำเนินงาน

2.3 สถานศึกษาควรติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ และร่วมประชุมประเมินการดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มเติมเนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน

เพื่อร่วมกันนำเสนอสภาพปัญหา ร่วมคิดแนวทางการดำเนินงาน ร่วมพัฒนาการศึกษา และยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1. กลยุทธ์สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกด้าน 2. ยุทธยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 3. กลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4. กลยุทธ์สร้างภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง โดยปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประกอบอาชีพได้ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน ปรับการวัดและประเมินผลให้วัดจากทักษะที่ปฏิบัติจริงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *สรุปผลการสำรวจ ภาพการณ์ทำงานของประชากรเดือน กันยายน 2566*. สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565)*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ. (2565). *ข้อเสนอแนะเพื่อขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560, 15 มิถุนายน). *พระราชบัญญัติแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา*. เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 162 ง, หน้า 21-22.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562, 30 เมษายน). *พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 56 ง, หน้า 102-120.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน และชุติมา ชุมพงค์. (2560). *การศึกษาไทย กระบวนทัศน์ที่หลงทาง*. https://matichon.co.th/education/news_783532
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ.2566-2570*. สำนักงานการศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมพร พิณะสา. (2566). สพฐ.ทำระบบฐานข้อมูลกลางสำเร็จ ฉายภาพการศึกษาประเทศ ครอบครัวครู 5 แล่นักเรียน 6.5 ล้านคน. <https://shorturl.asia/M7Dxv>